

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

Coloniae Munatianæ, 1665

De Deposito. Titvlvs XVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62915](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62915)

CAP. XI.

Restitutio ecclesie contra alienationem, per quam enormiter fuit lesa. h. d. secundum lecturam veriorum.

Idem Episcopo Mauriensi, & proposito Vico. a

Ad b nostram noveris audientiam pervenisse, quod cum Tusien. e monasterium depressum esset onere maximo debitorum, Abbas & conventus ipsidem villam quandam necessitate coacti B. laico concesserunt in feudum, tali conditione adposita, quod idem lxxx. libras persolveret, pro quibus eadem extiterat obligata: quod non distulit effectui mancipare: [1 & infra.] Unde d humiliter supplicarunt, ut feudum predictum faceremus ad utilitatem monasterii revocari, praesertim cum idem laicus primo anno de ipsius proventus ultra summam preceperit praxatam, & per multos postmodum annos sumplerit ejus fructus: [2 & 7.] [Quocirca e] mandamus, quatenus si predictum monasterium, propter hoc inveniatis enorme dispendium incurrisse, dictum laicum ut (pecunia, quam pro exoneratione feudi, seu etiam pro utilitate ipsius monasterii expendisse noscitur, ab eisdem Abbate & conventu recepta, cum sibi fructus percepti sufficere debeant pro labore) praxatum feudum eidem monasterio dimitat liberum & quietum, appellatione postposita, compellatis.

[1 Verum quia praxatum monasterium, sicut dicitur, enormiter est lesum, in hoc eo quod de redditibus villa praxata conventus debet singulis annis servitium, & in festo duodecim lectionum, pisces vel aliud aequali consuetudine percipere.]

[2 Nos igitur sic volentes gravaminibus praxati monasterii praxari, quod alius non videmus injuriam irrogare.]

CAP. XII.

Alienatio rei ecclesiastica facta sine legitimo ecclesiasticarum personarum assensu, non tenet, licet adprobetur per constitutionem laicam.

Idem in concilio generali. f

Utm g laicis, quamvis religiosis, disponendi de rebus ecclesie nulla sit attributa potestas b, quos obsequandi manet necessitas, non auctoritas imperandi: dolemus in quibusdam ex illis i sic refrigescere charitatem, quod immunitatem ecclesiastica libertatis, quam non tantum sancti Patres, sed etiam Principes seculares privilegii multis munerunt, non formidant suis constitutionibus vel potius destitutionibus k impugnare l, non solum de alienatione feudorum, ac aliarum possessionum ecclesiasticarum, & usurpatione jurisdictionum, sed etiam de mortuorum, nec non & aliis que juri spirituali adnexa videntur, illicitè praxumendo. Volentes igitur super his indemnitatibus consulere ecclesiasticarum, ac tantis gravaminibus providere, constitutiones & venditiones hujusmodi feudorum, seu aliorum bonorum ecclesiasticorum, sine legitimo personarum ecclesie assensu praxumpas, occasione constitutionis laice potestatis (cum non constituto, sed destituito vel destructo diei possit, nec non usurpatione jurisdictionum m) sacri adprobatione concilii decernimus non tenere, praxumptoribus per eadem ecclesie compellendis.

a Vico. al. Vicoen. al. Vicoen. b C. 2. eod. tit. in 3. compilat. c al. Secus. al. Casp. in antiquiss. d Vid. l. 1. quid si minor. 5. restituito. ff. de minor. e De intellectu hujus tenentis vide latissime per Covarruviam l. 1. Var. re. c. 3. f Latera. conc. gener. sub Innoc. III. c. 44. g Cuncto. eod. tit. in 4. compilat. h facta. i ista. k Alid. destructionibus. l Vid. autb. cass. per Bart. C. de ser. sanc. ecclesie. m jurisdictionis.

DE PRECARIIS.

TITVLVS XIX.

CAP. I.

Brevi est, nec potest brevius summat.

Ex Concilio apud Beluacem. a

Precaria de quinquennio in quinquennium secundum auctoritatem & antiquam consuetudinem renouentur.

CAP. II.

Reuocat successor precariam per praedecessorem irrationabiliter factam.

Ex concilio Carthagenen. b

De precariis irrationabiliter factis a rectoribus ecclesiarum, se suosque successores poena gravi obligantibus, ut facta ipsorum dissolvere nequeant: Praecipimus ut nemo successor antecessoris sui poena sit obligatus, sed suae providentiae sit concessum, ut si antecessor ejus res ecclesie irrationabiliter distribuit, ab eo ad jus ejusdem ecclesie reuocentur.

CAP. III.

Concessio precariis extinguitur voluntate concedentis, aut ei succedenti: precaria autem concessio non.

Gregorius nonus.

Precazium e utendum conceditur, quamdiu patitur, qui concessit: solvitur quoque obitu ejus, cui concessum est d, non etiam concedentis: aut cum ipsum alienari contingit alicui hoc revocare volenti: quia per conventionem hujusmodi, non licet rem alienam invito domino possideri. Porro precariae, quae quandoque de ecclesiarum possessionibus fieri solent, non sunt pro voluntate concedentium revocanda. e

DE COMMODATO.

TITVLVS XV.

CAP. unicum.

Commodatarius gratia sui tenetur etiam de leuissima culpa, non de casti, nisi in tribus casibus hic positi. Et commodatum ante usum completum non reuocatur. h. d.

Idem Gregorius nonus.

Utm f gratia sui tantum quis commodatum accepit, de leuissima etiam culpa tenetur: Licet casualis fortuitus (nisi acciderit culpa sua, vel interuenit pactum, seu in mora fuisset) sibi non debeat imputari. Contra eum quoque recte commodatum non agitur, nisi post usum expleum, cujus gratia res fuerat commodata: Cum non decipi beneficio nos oporteat, sed adiuuari.

DE DEPOSITO.

TITVLVS XVI.

CAP. I.

Ex deposito facto apud clericum ecclesie, non tenetur ecclesia, nisi in utilitatem ecclesie sit versum.

Alexander III. London. g Episc.

Gravis h illa querimonia usque ad nos super deposito tuo tibi haecenus denegato pervenit: [1 & 7.] Cum enim non consistet pecuniam tuam, quam ille vir Belial furatus est, in ecclesie utilitatem convertam, non debemus de jure contra cano-

a Beluacem, Barc. l. 3. c. 169. Ivo p. 3. c. 230. & c. 1. eod. tit. in 1. comp. b Ant. August. in nos. antiq. collectionis eod. tit. c. 2. aut, se non invenisse in concilio hac caput. c Vid. l. 1. & ibi gloss. & Bart. ff. eod. tit. d Hostiensis legendum seu corrigendum hic admomenta: sed non concedentis. e Vid. l. creditoris. & quod ubi not. Bart. C. de pigno. f Vid. text. in 4. item in cur. res. insit. quib. modis re contrahitur obligat. g London. al. Ludon. al. Ludon. al. Londonen. al. Lincenien. h C. 2. eod. tit. in 1. comp. & post conc. Lat. sub Alex. III. p. 50. c. 21.

nicos ejusdem ecclesie pacifice intentare iustionis instantiam, ut tibi eandem reddant pecuniam, persona, non ecclesie commendatam.

Quocirca suademus, ut in illum furem tuam dirigas actionem, eo quod (ut audivimus) loculos habet, & ea que tibi subrepta sunt, asportavit. Nam & iudicibus dedimus in mandatis, ut illum iniquum sub questionibus ad rationem ponant, etiam (si opportuerit) vinculis alligatum, ut dictam pecuniam reddere compellatur: & infra. Si autem cum eis amicabilem poteris de reductum perceptione pacisci, noveris, id nobis acceptum.

[1 Duplici nos anxietate perstringens, eo quod tibi in hoc & deesse non possumus, & adesse non valeamus.]

CAP. II.

Dicit ad quid tenetur depositarius, & quomodo repetatur depositum.

Gregorius nonus.

Bona fides a abesse presumitur, si rebus tuis salvis intentibus, depositas amisti. De culpa quoque teneris, si teipsum deposito obtulisti, vel si aliquid pro custodia recepisses. Pacto vero, culpa vel mora precedentibus, casus etiam foretuis imputatur. Sane depositori licuit pro voluntate sua depositum revocare, contra quod compensationi vel deductioni locus non fuit, ut contractus, qui ex bona fide oritur, ad perfidiam minime referatur. licet compensatio admittatur in aliis, si causa, ex qua postulat, sit liquida, ita quod facilem exitum creditur habere.

DE EMPTIONE ET VENDITIONE.

TITVLVS XVII.

CAP. I.

Cogit Episcopus ne carius vendatur transuentibus, quam in mercato venderetur.

Ex concilio apud Valen. c.]

Lacuit ut Presbyteri a plicibus suas admoneant, ut & ipsi hospitales sint, & non carius vendant transuentibus, quam in mercato vendere possunt. Alioquin ad Presbyterum transuentes hoc referant, ut illius iussu cum humanitate sibi vendant.

CAP. II.

Fraudans mensuras & pondera, triginta diebus in pane & aqua paniterere debet.

Ex concilio Moguntin.

Justas mensuras & justa pondera causa lucris mutare, præsumptum, 30. dies in pane & aqua poeniteat.

[1 Sicut in divinis legibus sancitum est, & in capitulari Domini Caroli continetur, sicut & iste sacre conventus constituit, sic in omnibus observare placet.]

CAP. III.

Tenes venditio licet venditor sit deceptus ultra dimidiam iusti precii: potest tamen venditor agere, ut restituatur res, vel iustum precium supplicetur: & si alterum præcise petat, succumbat.

Alexander III. Atrebaten.

Episcopo.

Uim dilecti e filii Beluacen. canonici contra Abbatem & fratres Cariloci s proponerent querimoniam, quod sylvam quæ Nigtavallis dicitur à quibusdam

a Vid. tex. & ibi plene per doll. s. præterea & in Inst. quib. mod. re contrah. oblig. & Anton. Gomez. tom. 2. var. res. c. 7. b reducat. c. Alumnas. al. Aluim. al. Aluvern. al. Aluvern. al. Alu. d. Bur. l. 2. decr. c. 161. l. 109. d. c. 219. & c. 2. eod. tit. in compil. vid. B. Thom. & ibi Cujas. 2. l. 9. 77. art. 1. Coruar. l. 3. c. 14. var. res. l. c. 2. eod. tit. in 1. comp. f. Caroli loc.

eorum ignorante capitulo pro 10. libris 40. marchas tunc valentem comparasset: causam ipsam Morinen. a. Episcopo & decano Remen. commissum terminandam adjicientes, quod si uterque causa cognitioni interesset, requirit, alter in eodem negotio procedere non differret.

[1 & 7.] Tandem decanus in illius cause cognitione processit: & cum ei per testes b. constitisset quod prædicti fratres sylvam minus dimidia iusti precii comparassent, pronuntiavit e venditionem non tenere: & sylvam Beluacen. ecclesie adjudicans, canonicos in possessionem induxit: [2 & 7.] Quia [verò] in arbitrio emptoris est, si velit, supplere iustum pretium, aut venditionem rescindere, cum res minus dimidia iusti precii comparatur: sententiam ipsam tanquam iuri contrariam irritantes, possessionem monachis iudicavimus esse reddendam, salva questione canonicis super deceptioe pretii, vel consensu capituli in venditione non habito, & alia causa rationabili, quam canonici contra monachos duxerint proponendam.

[1 Cum itaq. decanus partes ad suam presentiam convocasset, Abbas & monachi non ad agendum & respondendum, sed ad querendum dilatione mencia destinarunt, afferentes, quod ad nos miserant, & ad audientiam nostram appellaverant. Verum quis in literis appellatio remota fuerat.]

[2 Nunciis igitur utriusq. partis in nostra propter hoc presentia constituta, dum ex parte canonicorum instanter & salubriter peteretur auct. ap. confirmari, habita deliberatione cum fratribus nostris & aliis sapientibus, qui legibus iurati iudicant, eandem sententiam iuri contrariam intelleximus.]

CAP. IV.

Si vir habeat alia bona, unde uxor possit sibi consulere, & consentiente uxore rem propter nuptias donatam uxori rescindere: emptorem, qui spacio triginta annorum rem possiderit, non potest uxor inquietare super ea, maxime si pretium sua uxoris in communionem usum viri & uxoris, h. d. secundum intellectum, quem tenet Parvor. Et est casus notab. limitans jus civile, secundum le And. non oportet adicere, maxime: sed omnia illa tria necessariè requiruntur.

Coelestinus II.

Per venit e ad nos quod P. miles, A. uxori suæ quoddam domum in donationem propter nuptias allegatam, muliere ipsa expressum dante consentum, B. mulieri vendidit pro certa pecunia quantitate [1 & 7.] Prænominato vero milite viam universæ carnis agnitionis relicta ejus venire contra hoc præsumit, allegans illam domum titulo donationis propter nuptias sibi concessam alienari non potuisse, licet ejus consensus ipsi non esset contractui accessisse. f. præfata vero B. ex eo nititur la. tueri, quod 30. an. g. constante illorum matrimonio domum ipsam bona fide, tituloque iusto possedit: & quia in communes usus viri & uxoris illius precium est conversum, ac facta venditionis tempore, unde sibi præfata mulier consulere potuisset, in viri facultatibus consistebat. Quia igitur super his nos consulere curasti: respondemus, prædictam emptricem (si vera sunt, que præmissimus) præscriptis occasionebus super ipsa domo non debere ulterius fatigari.

[1 Quam ex eadem venditione B. matrimonio supradicto existente 30. annis libere pacifice possedit.]

CAP. V.

Si in venditione adponitur pactionem de recuperanda re, post

a Morin. b Hac duo verba, per testes, desunt in omnibus manuscr. & aliu. antr. exempl. c verbum, pronuntiatum, desit in antr. quod tamen adesse debere postulat scriptor. d. de de l. 2. c. de rescind. vend. per Pinellum. e. C. 2. eod. tit. in 2. comp. f. Vide auct. sive a me. Cad. Velleianum. g. al. per p. annos, &c.

